

APPRAIS

governAnce, quality, accountability:
a Piloting Reform PRrocess
in kurdistan region of Iraq

ۆرک پاکجی 4
مووک (کۆرسی چری کراوهی سه رهیل)
حکومرانی
دنیایی جۆری
جیبه جیکردنی پرۆسهی بۆلۆنیا

وه رگیرانی له ئینگلیزیه وه
د. پشتیوان فاره ج
ب. په یوه ندییه نیوده و له تیه کان
زانکۆی چهر موو

دەستپىك

پروئەسى بۆلۈنۈپ نامانجى يەكخىستى خويندەنە لە كەرتى خويندنى بالاي ئەرۇپا و جىبەجىكردى ئەم پروئەسى كارناسانكار يە بۆ ئالوگورى خويندكار و ستاف بۆ ئەمەى خويندنى بالاي زياتر بەردەست بىت بۆ ھەموان، ھەموان لى سۇدەمەند بن و كىبركيش زياتر بىت. جگە لەمە پروئەسى بۆلۈنۈپ دىنكار دەمەى لە دانان بە پروئەسى و ماوەى خويندنى لە ولاتانى دەرەمە بەتايىبەتى ئەم خويندكار ئەمەى كە كۆرسىك لە زانكۆيەكى دىكە دەخوينن. ھەرەمە جىبەجىكردى سەستەمىكى دىنبايى جۆرى بۆ بەھىزتر كۆردنى دىنبايى جۆرى و پەيوەست كۆردنى و انەگۆتتەمە و فېرېوون.

پروئەسى بۆلۈنۈپ ھەك سەكۆيەك و اىبە بۆ دىالوگ و گفنگوگ و لىكتر تىگەشتن لە نىوان ولاتاندا سەبارەت بە رېفۆرم و چاكسازى كۆردنى و ئەم پەرسىار ئەمەى كە پەيوەستن بە لە سۇدەمەند كۆرتن لە پرىنسىپەكانى ئەكادىمى بۆ نەمۇنە سەربەخۆيى زانكۆكان و بەشدارى زياتر خويندكاران لە سەرجەم كاپەكاندا.

مەزەرتى خويندنى بالاي توپزىنەمەى زانستى بەرپەسە لە رېفۆرم و چاكسازى لە كەرتى خويندنى بالاي لە ھەرىمى كۆردستانى عىراقدا. ئەم رېفۆرم و چاكسازى سۇدەمەند كۆرتنە لە بىرۆكەكانى پروئەسى بۆلۈنۈپ و جىبەجىكر دىنبايى بە شىوەمەكى پراكتىكى بۆ ئەمەى پەيوەندى زانكۆكانى كۆردستان بەھىزتر بىت لەمگەل زانكۆكانى يەككىتى ئەرۇپا.

ئەم موكە يان كۆرسى چىرى كراوئەمەى سەھىلانە لە چوارچىوئەى پروئەسى ئىراسموس جىبەجى دىكەرت بۆ بونىاتاننى تونانكانى خويندنى بالاي (كەمەى 2) لە پروئەسى ئەپرايز تايىبەت بە كۆمەرانى و شەفەقىيەت و پروئەسى چاكسازى نەمۇنەى لە كۆردستانى عىراقدا.

نامانجە گىتتەمەكى ئەم كۆرسى موكە دابىنكۆردنى چەند مۇدىلىكى جىاوازي رايانەنە دەربارەى ھەندىك تەمەرى دىبارىكراو تايىبەت بە پىناسە و جىبەجىكردى پروئەسى بۆلۈنۈپ لە زانكۆكانى كۆردستان. ھەرەمە دابىنكۆردنى ئەم رايانەنە كە پىوئستن بۆ باشتر كۆردنى كۆمەرانى زانكۆكان و جىبەجىكردى پروئەسى بۆلۈنۈپ لە كەرتى خويندنى بالاي ھەرىمى كۆردستان. ئەمەش دەبىت بە بىنەمەكى بۆ پىناسەكۆردنى پلانى ستراتىژى دامەزرەمە بەشدار بوومەكان.

تەمەرە سەركەمەكان تايىبەت بەم كۆرسى موكە تايىبەت بە كۆمەرانى، دىزايىنكۆردنى پروگرامى خويندنى، ئەنجامى فېرېوون (لېرنىن ئاوتكەم) كاتتەمىرى كۆردنى خويندكار (ستودىنت ۆركلەمە) و سىستەمى گواستتەمەى كۆردنى سىستەمى ئەرۇپا، دانان بە كۆردنى، ئالوگورى فېرېوون لېرنىنگ مۇبىلىتى، و دىنبايى جۆرى ناخۆيى و دەرەمەكى زانكۆكان. ھەمەمە زانكۆ ھاوبەشەكانى ئەرۇپا كە بەشدارن لەم پروئەمەدا، لە چوارچىوئەى ۆرك پاكىجى 4- زانكۆ مۇرسىا لە ئىسپانىا ھەك زانكۆ جىبەجىكار و زانكۆ زاخۇ ھەك زانكۆ ھارىكارى ئەم ۆركپاكىجە، بەشدار دەبن لە بەرپەمەندى ئەم ۆركپاكىجە. ئەمەنىش باس لە ئەم مۇنى خۇيان لەبۇرى سۇدەمەند كۆرتن لە كۆرسى چىرى كراوئەى سەھىل (موك) دەمەن ھەرەمە ئەم مۇنى مومارەسەى باش (گود پراكتىس) و مەرىفە و زاننى و دابىن كۆردنى پىچاچوئەمەكى گىتتى دەربارەى پرىنسىپە سەركەمەكانى پروئەسى بۆلۈنۈپ ھەك چۆن لە لايىن دامەزرەمەكانى خويندنى بالاي جىبەجى دىكەرت.

جگەلەمەش، ئەم كۆرسى چىرى كراوئەى سەھىل (موك) ئەم دەبىتە ھۇى دەمەندكۆردن و فرەچەش كۆردنى كارپەگەرى رايانەن چۆنكە بەكار دىت ھەك كەرسەتەمەكى و انەگۆتتەمە بۆ ئەم رايانەنەى دواتر بۆ ئەم ئەكادىمى و كارمەندە كارگىر يانەى كە بەشدارى خولى موكەمە دەمەن لە زانكۆكانى كۆردستاندا. ھەرەمە لە ھەمەمان كاتدا زياتر سۇدەمەنىت بە ستافى ئىدەمەلەتى زانكۆكان لە ھەرىمى كۆردستان.

راھننراوان

له هھنگاوی یهکهمدانم کورسه گهوره کراوهمیه ئونلاین تنها تایبعت دهییت به ستافی ئیداری و ئەکادیمی زانکو بەشدار بوەکانی ئەم پرۆژەمیه. بەتایبەتی ئەم ستافانەم کە بەشدارن لە حکومرانی و دلنیاپی جۆری و جیبهجیکردنی پرۆسەم بۆلۆنیا لە زانکۆکەیان.

له هھنگاوی دوومەدا، ههموو بابەتەکانی راھینانەکانی ئەم کورسە و مردهگیردیت بۆ زمانی کوردی و وەک کەرمستەیهکی راھینان بەکار دەھینریت لەلایەن ههموو ستافی ئەکادیمی و ئیداری زانکۆ بەشدار بوەکانی پرۆژەم ئهپرايز.

له هھنگاوی سێیمەدا، ئەم کورسی چری کراوہی سەرھیل (مووک)انە لەلایەن زانکۆکانی دیکەم کوردستانەم بەکار دەھینریت و ئامانجەکەش ئەوہیه کە زۆرتەین ئەکادیمی سوودمەند بن.

بەشداربووانی کورسی مووک (لەھەر زانکۆیەکی بەشدار)

- دوو یاریدەدەری سەرۆکی زانکۆ (یاریدەدەری زانستی و خۆبندنی بآلا و یاریدەدەری سەرۆکی زانکۆ بۆ کاروباری خۆبندکاران).

- 3 بەشداربوو لە دلنیاپی جۆری و گەشەپێدانی پرۆگرام (بەرپوہبەر + دوو کارمەند)

- 1 یەک بەشداربوو لە پەيوەندیە نیو دەمۆلەتیەکان (یان سەرۆکی پەيوەندیەکان یان ھەر کارمەندیکی دیکە لە پەيوەندیەکان کە کاربکات لە پرۆگرامی ئیراسموس پلەس)

- 3 بەشداربوو لە کۆمیتەم پرۆسەم بۆلۆنیا (سەرۆک + دوو ئەندام)

- 1 راگری کۆلێژیک کە بەشدارە لە جیبهجیکردنی پرۆسەم بۆلۆنیا

- 3 سەرۆک بەش کە بەشدارن لە جیبهجیکردنی پرۆسەم بۆلۆنیا یان 1 یەک ئەندامی لیژنەم زانستی ھەر بەشیک(وانەبیژیکم پێشکەوتوو)

- ھەر وەھا سەرۆکی زانکۆکان دەتوانن بەشدارم یەکەم کورسی مووک بکەن کە تایبەتە بە حکومرانی و پلاندانانی ستراتیژم، بەلام ئەوان ناچار نین کە بەشدارم ھەموو کورسەکانم مووک بکەن.

سەبارەت بە وەزارەت 10 بەشداربوو دەتوانن بەشدارم ئەم کورسی مووکە بین لە بەشم دلنیاپی جۆری، جیبهجیکردنی پرۆسەم بۆلۆنیا و پلاندانانی ستراتیژم و حکومرانی لە وەزارەت.

کەم؟

ھەموو راھینانەکە لە 10 ی کانونی دوومە 2022 دەست پێدەکات و لە کوتایم شوباتم 2022 کوتایم دیت. ئەم کورسی مووکە وەھا دیزاین کراوہ کە پێک ھاتووہ لە 6 مۆدیول و پێویستم بە 4 کاتژمیری کارکردن ھەمە لە ھەفتەمەکاندا.

خشتەم کارەکان

- رۆژم سێ شەممە (جگە لە دانیشتنم سەرھتایم ناساندن و دانیشتنەکانم ئونلاین).

- کاتم کوردی: 12:00 نیوہرۆ

- زانکۆم پیزا و ئوسلۆ و موریسیا: کاتژمیر 10:00 بەیانم

- زانکۆم ئیفۆریا: کاتژمیر 09:00 بەیانم

- ماوهى ھەر دانىشتىتىكى ئونلاين 1 بەك كاتتۇمىر (20 خولەك ناساندن و پىشكەشكردن + 25 خولەك روونكر دنهوى ماده و كەرسەتەكان و چالاكى و ھەلسەندگانن + 15 خولەك پرسىيار و ۋەلام)

زىنكۆى بەشدار بوو	مۆدىول	رۆژ
يونىمىد+ زانكۆ نەوروپپەكان+ ھەموو زانكۆ كوردىيە بەشدار بوو مەكان	پىشەكى گىشتى كۆرسى مووك	چار شەممە 21 دىسەمبەرى 2022
زانكۆى ئىفۇرىيى پورتوگال	مۆدىولى 1	سە شەممە 10 ى كانونى دووھى 2023
زانكۆى پىزى ئىتالى	مۆدىولى 2	سە شەممە 24 ى كانونى دووھى 2023
زانكۆى مورسىيى ئىسپانى	مۆدىولى 3	سە شەممە 31 ى كانونى دووھى 2023
3 گروپ (بەشدار بوو كوردىيەكان 1 كاتتۇمىر بۇ ھەر بەشدار بوو بەك 2) زانكۆى ئەوروپپى بۇ ھەر گروپپىك)	گفتوگۆى ئونلاين (سەر ھىل) دەربارەى 3 مۆدىولى بەكەم	پىنج شەممە 2 ى شوباتى 2023 لە كاتتۇمىر 09:00 بۇ 12:00 كاتى ئەوروپپا
زانكۆى پىزى ئىتالى	مۆدىولى 4	سە شەممە 7 ى شوباتى 2023
زانكۆى ئوسلۇى نەروىجى	مۆدىولى 5	سە شەممە 14 ى شوباتى 2023
زانكۆى مورسىيى ئىسپانى	مۆدىولى 6	سە شەممە 21 ى شوباتى 2023
3 گروپ (بەشدار بوو كوردىيەكان 1 كاتتۇمىر بۇ ھەر بەشدار بوو بەك 2) زانكۆى ئەوروپپى بۇ ھەر گروپپىك)	گفتوگۆى ئونلاين (سەر ھىل) دەربارەى 4 مۆدىولى كۆتابى	پىنج شەممە 24 ى شوباتى 2023 كاتتۇمىر 09:00 بۇ 12:30 بە كاتى ئەوروپپا

لە كۆى؟

كۆرسەكان لە رىنگەى پلاتفۆرمى مووك لەلايىن يونىمىدە پىشكەش دەكرىت. ھەر مۆدىولىك دانىشتىتىكى تايبەتى ھەيە كە بە زووم نەنجام دەدرىت. دواتر زانىارى زىاتر دەدرىت بەبەشدار بووان.
<http://learn.uni-med.net/>.

زمانى كۆرسەكەكان

ھەموو كۆرسى مووكەكان بە زمانى ئىنگلىزى دەپىت. پىويستە بەشدار بووان ئىنگلىزى بزىانن. لەھەنگاوى دواتردا ھەندىك لە كەرسەتە و مەوادەكانى كۆرسى مووك دەكرىن بە كوردى و ۋەك كەرسەتەى راھىنان سوودى لىوئەدەگىرىت بۇ ھەموو ستافى ئەكادىمى و كارگىرى زانكۆكان كە بەشدارن لەم پروژەدە.

نامانج

نامانج لەم كۆرسى چرى كراۋەى سەر ھىلانە داينىكردى مۆدىولى راھىنانە دەربارەى ھەندىك تەمەرى دىيارىكر او تايبەت بە پىناسە و جىبەجىكردى پروسەى بۆلۇنيا لە زانكۆ كوردىيە بەشدار بوو مەكان. ھەر ۋەھا تەمەرى حكومرانى و پلاندىنانى ستراتىژى و دلنىباى جۆرى زانكۆكان. ئەم كۆرسى مووكە تەواۋكەرى چالاكى بونىاتنانى تواناكانە لە ۋركىپاكىجى 3 و ۋركىپاكىجى 4 ى پروژەى ئەپرايز.

نامانجى تايپهتى نەم كۆرس و مۆديولانە نەم تەوەرانە لە خۆ دەگریت:

- شارەزابوون بە رېوشوینی حکومرانی لە زانکۆکانی ئەوروپادا
- ناساندنی چوارچێوەی بر و انامەى ئەوروپى و پېناسەکردنى ئەنجامى فېربوون (لېرنین ناوتکەم) لە پرۆگرامەکانى خویندندا.
- خۆگوجانن لە گەل پرۆگرامى خویندنى راستەقیه لە سیستەمى گواستەوہى کریدتى زانکۆ ئەوروپیهکان.
- جیبهجیکردنى دلنیاى جۆرى ناوخۆی و دەرەکی بەپى ستاندارده ئەوروپیهکان و رینەرى دلنیاى جۆرى (ئى نئىس جى).
- دارشتنى رېوشوین بۆ هاندانى ئالوگۆرى نۆدەولەتى لە زانکۆکانى کوردستان و بەشێوهمیەکی دروست دان بە کریدندا بنریت.

میتۆدى وانەگوتەوہ و هەلسەندگاندن

هەر یەكە لە مۆدیولەکان بە میتۆدۆلۆجى بلنیدید دیزاین کراوه و ئەم چالاکیانە لە خۆدەگریت و یەك هەفتە دەخایەنیت. هەر یەكە لە مۆدیولەکان نمونەى واقیعی دەخاتە روو و هە کەیس سەدى تايپهتى هەیه ئەویش چالاکی پراکتیکی لەخۆ دەگریت بەم جۆرە:

1. بەخیزهاتن و پېشکەشکردنى نۆنلاین (سەر هیل) دەر بارەى كۆرسى مووک
2. وانەى سنکروئەس : خولى چەند وینیناریکی راینان (هەفتەى یەك جار)
3. كەرسەستەى ئەوواكارى (چالاکیەکان و خویندەوہ و فیدیۆ و لینكى وئب پەيچ و هتد) كەرسەستەى زیاتر بۆ بەشداربووان دا بین دەگریت وەك خویندەوہى زیاتر. لیستی چەند سەرچاوەمەکی پېشکار کراو بۆ راونێزكارى. پاوەرپۆنتى پېشکەشکردنەکان، كەرسەستەکانى راینانى زانکۆ ئەوروپیهکان، راینەرى ئەوروپى، كەرسەستەى بەسوودى پرۆژەکانى دیکە. كەرسەستەکانى نۆنلاین دەگریت بەكاربێن لەلایەن زانکۆ كوردیەکانەوہ هەر كات و بېستیان سوودى لى وەر بگرن. تەنها ناگاداریان دەكەپنەوہ كەى ئەم كەرسەستەنە پەلمود دەگریت. هەر یەكە لە زانکۆ ئەوروپیهکان وەك پۆیست بەشدار دەبن لە زیاتر دەولەمەند کردنى بابەتەكە.
4. هەلسەندگاندن: راپرسى هەلسەندگاندن لە كۆتایى هەر یەك لە مۆدیولەکان بەر دەست دەبیت. هەر وەها بۆ هەر كۆرسێك هەلسەندگاندنێكى گشتگیر دەگریت بۆ ئەوہى دلنیاىبەنەوہ لە كوالیتى جۆرى كۆرسەكە و هەر وەها سوود لى وەر گرتنى بۆ ورك پاكیجى 5.
5. كارى پرۆژە: هەر یەكە لە زانکۆ كوردیە بەشداربووكان داوایان لێدەگریت كارى پرۆژەمەك نامادە بكەن كە تايپهت دەبیت بە دیزاین کردنى پرۆگرامى راینەرى راینەران بۆ زانکۆكەى خۆیان. هەر وەها دەستنیشانکردنى لیستی بەشداربووانى راینان و رایناروان، كەرسەستە و مەوادى راینان و دواتر لەم زانکۆیەدا سوودى لى وەر دەگیریت.

ناساندنێكى گشتگیر بۆ كۆرسەکان

لەبەر وارى چوار شەمەى 21 ی دیسەمبەرى لە كاتژمێر 12 ی نیوەرۆ بەكاتى كوردستان ناساندنێكى گشتگیر دەگریت بۆ كۆرسەکان. لەم ناساندنەدا بەشداربووان ئاشنا دەكرین بە پلانى راینانەکان، و ئەنجامى فېربوون، پێدانى رینمایى بەبەشداربووان كە چۆن بەشدارى كۆرسەکان بكەن (بەشێوهمیەكى پراکتیکی و چۆنیەتى سوودەرگرتن و بەكارهینانى كەرسەستەکانى نۆنلاین (سەر هیل).

هه‌رشه‌ش 6 مۆدیولهکانی ئەم کۆرسی مووکە بریتین له:

مۆدیولی 1: حکومرانی، شه‌فافیه‌ت و پلاندانانی ستراتیژی (مونه‌سیق: زانکۆی ئیفۆریا)

حکومرانی له زانکۆدا هۆکارێکی گه‌وره‌ی گۆرانکاریه‌: چۆنیه‌تی به‌ریوه‌بردنی دامه‌زراره‌یه‌کی وه‌ک زانکۆ ده‌بێت به‌هۆکارێکی گرنگی به‌ده‌ستپه‌نانی نامانج و چاکسازی له‌هه‌ریه‌ک له‌ زانکۆکانی کوردستان. چه‌ندین مۆدیولی جیاوازی حکومرانی هه‌یه‌ به‌لام زۆربه‌یان وه‌ها پیناسه‌ ده‌کری‌ن که‌ بریتی بن له‌ هاوسه‌نگی یان گرژی نێوان سێ هیزی سه‌ره‌کی: ده‌ولت، هیزی بازار، لێهاتووی ئەکادیمی و هه‌بوونی توانای ئەمادیمی سه‌ربه‌خۆ و نازادی ئەکادیمی. جێبه‌جێکردنی حکومرانی باش وه‌ک مومارسه‌یه‌ک له‌ زانکۆکانی سه‌ربه‌هزارتی خۆیندنی بالای کوردستان بریتیه‌ له‌ سه‌پاندنی به‌های دامه‌زراره‌کان وه‌ک ئۆتۆنومی (سه‌ربه‌خۆیی) و شه‌فافیه‌ت. مۆدیولی یه‌که‌م باس له‌ چۆنیه‌تی به‌ریوه‌بردنی زانکۆ ئه‌وروپیه‌کان ده‌کات ئه‌ویش به‌ پشت به‌ستن به‌ حکومرانی ئەکادیمی و به‌شداربوونی خۆیندکاران.

پلاندانانی ستراتیژی دامه‌زراره‌کانی خۆیندنی بالā نه‌و پرۆسه‌یه‌یه‌ که‌ له‌ دامه‌زراره‌کاندا هه‌یه‌ بۆ نه‌وه‌ی دید و رۆئییای زانکۆکان به‌ئینته‌ دی و باس له‌ باشترین ئاینده‌ بۆ دامه‌زراره‌که‌ ده‌کات. وه‌ک رێیه‌ریک وایه‌ که‌ نامانجه‌ تایبه‌ته‌کان پیناسه‌ ده‌کات و ته‌نها تایبه‌ت نین به‌ چالاکی ئەکادیمی. پلاندانانی ستراتیژی که‌ سه‌سته‌یه‌کی به‌سووده‌ بۆ دارشتنی پیکهاته‌یه‌ک و ریکه‌ستنی زانیاریه‌کان که‌ وه‌ها بکات ده‌مه‌زراره‌کان بریاری دامه‌زراره‌یه‌ی بده‌ن چ له‌سه‌ر ئاستی دوور مه‌ودا یان له‌سه‌ر ئاستی کاری رۆژانه‌. وه‌ دلنیا‌بوونه‌وه‌ له‌وه‌ی که‌ پرۆسه‌ی بریاردان و به‌ریوه‌بردنی کاره‌کان به‌پێی می‌شن و فیشن یان دید و رۆئیا و به‌هاکانی زانکۆکه‌ ده‌روات به‌ریوه‌ وه‌ پابه‌ندن به‌ رێنما‌یه‌یه‌کانی حکومه‌ت و ناوه‌نده‌کانی یه‌کسانکردنی بروانامه‌ و هتد.

مۆدیولی 2: نه‌نجامی فیربوون (لیرنین ناوتکه‌م) (مونه‌سیق: زانکۆی بیزا)

نه‌نجامی فیربوون یان لیرنین ناوتکه‌م وه‌ها پیناسه‌ کراوه‌ که‌ تایبه‌ت بێت به‌ ئاستی زانیی تاکیک، تا چه‌ند تاکیک زانیی هه‌یه‌، تیگه‌شتنی هه‌یه‌ یان توانی نه‌نجامدانی چی هه‌یه‌ له‌ کۆتایی پرۆسه‌ی فیربووندا. ئەمه‌ش به‌پێی زانیاری و مه‌عریفه‌ و توانست و به‌رپرسیاریتی و ئۆتۆنومی پیناسه‌ ده‌کری‌ت. نه‌نجامی فیربوون و تیروانینه‌کان بۆ چه‌ند مه‌به‌ستیک به‌کارده‌هینری‌ت وه‌ک چوارچه‌وه‌ی بروانامه‌ و ئاستی فیربوون و گه‌شه‌پێدانی مه‌نه‌ج و هه‌له‌سه‌نگاندن و دلنیا‌بوونه‌وه‌ و دلنیا‌یی جۆری و وانه‌ گۆتته‌وه‌ و راهینان.

بۆ هه‌موو ئه‌و مه‌به‌ستانه‌ نه‌نجامی فیربوون وه‌ک ریکه‌یه‌که‌ مه‌به‌ست له‌وه‌یه‌ که‌ تاکی فیرخواز ئاستی مه‌عریفه‌ی و توانستی و لێهاتوویه‌کانی له‌ چ ئاستیکدا‌یه‌. ئەمه‌ش هاوسه‌نگیه‌که‌ بۆ ئاستی فیربوون و راهینان و ماوه‌ی خۆیندن و شوینی راهینان.

مۆدېولى 3: سېستېمى گواستىنەۋەى كرىدېتى، نەورويى و داننان بە كرىدېتىدا (مونەسىق): زانكۆى مورسيا

سېستېمى گواستىنەۋەى كرىدېتى نەورويى كە ناسراۋە بە ئى سى تى ئىس لەلايەن زۆرتىن و لاتانى نەورويى پىدەكرىت لە سېستېمى ناۋچەى خويندنى بالاي نەورويى ۋەك سېستېمىكى كرىدېتى نىشتمانى و تادىت و لاتانى دىكەش سوود لەم سېستېمە ۋە دەگرىن. ئەم سېستېمە كەرسىتە سەرەكى پىرۇسەى بۆلۇنبايە كە ئامانجى ئەۋە سېستېمى پەرۋەردەى نىشتمانى لەسەر ئاستى نىۋەدەلەتيدا بەرۋارد پىن بىكرىت. سېستېمى ئى سى تى ئىس كەرسىتەيەكە ۋە ھا دەكات خويندنى و كۆرسەكان زىاتىر شەفەق بن ۋە كار ئاسانى دەكات بۆ گونجاندنى پىرۇگرامى خويندنى. سېستېمى كرىدېتى نەورويى دىيارى دەكات كە خويندكار لە ميانەى خويندەكەيدا چىر فېرېۋە ۋە چەند كاتز مېر كارى كىرۋە بۆ ئەۋ فېرېۋە. سېستېمى كرىدېتى نەورويى ھارىكارى دەكات بۆ پلاننانان و پىشكەشكرىن و ھەلسەنگاندنى پىرۇگرامى خويندنى بالاي. ھەرۋە ھا لە ميانەى ئەم سېستېمەدا دەتوانى نوسراۋى دىكەى ۋەك دىپلۇما سەپلىمىنت دروست بەكەت كە ئەمەش رىونتىر و ئاسانترە بۆ ئەۋەى خويندكار لە و لاتانى دىكە بەكارى بەيىنت. رېۋوشونەكانى داننان بە كرىدېت ۋەك بەشېك لە سېستېمى دامەزراۋىيى خويندنى بۆ داننان بە كرىدېت ئەۋەش بەيىنى پىرېنسىپىل و رېۋوشونەكانى ئىتېفەقىيە يان رېكەمىتى داننانى لېشېۋن لە سالى (1999) دا.

بەيىندەلەتېكرىنى خويندنى بالاي ۋە پابەندىۋونى بەھىزى دامەزراۋەكان بۆ مۇبىلىتى خويندكار يان ئالوگۇر پىكرىنى خويندكاران ۋە ھا دەكات كە پىۋىستمان بە چەند رېۋوشونىك ھەيىت بۆ ئەۋەى دان بىزىت بەۋ بىروانامىيەى كە خويندكار لە ميانەى خويندەكەى لە زانكۆيەكى دىكە يان و لاتىكى دىكە بەدەستى ھىناۋە. پىۋىستە دانبىزىت بەۋ بىروانامىيەى كە خويندكار لە و لاتىكى دىكە ۋە دامەزراۋەكى دىكە بەدەستى ھىناۋە تەنھە مەگەر ئەۋ كاتەى كە جىاۋازىيەكى زۆر ھەيە لەۋ بابەتەنى كە خويندويەتى ۋە دەپىۋىت بىروانامەكەى بۆ يەكسان بىكرىت لەگەل ئەۋ بىروانامىيەى كە و لاتەكە دەپىدات بەۋ كەسەى كە خويندويەتى.

پىۋىستە داننان بەكرىدېت بە پىنى چەند ستاندارد و پىۋەرىك بېت ۋە بەشېۋەيەكى رىۋون و ئاشكرا بېت لە ھەموو بىرەكانى داننان بە بىروانامەى و لاتانى دەرەكى بۆ دۇنباۋنەۋە لە بىروانامەى بەدەستەيىنر ۋە ئەۋ ماۋىيەى كە خويندكار لەدەرەۋە خويندويەتى لە زانكۆيەكى دىكە جگە لە زانكۆكەى خۆى.

مۆدېولى 4: دۇنيايى جۇرىي دەرەكى (مونەسىق): زانكۆى بىزا

دايىنكرىنى رايىنان دەر بارەى بەر پىۋەردىنى دۇنيايى جۇرى بەيىنى پىۋەردى و ستانداردە نەورويىيەكان ۋە ئەۋ رېبەر ايمەيەى ھەيە بۆ دۇنيايى جۇرى ناسراۋە بە (ئى ئىس جى) و پىرۇسەى بۆلۇنبا. يەكەك لە ئامانجە سەرەكىيەكانى رېبەرى دۇنيايى جۇرى لە ناۋچەى خويندنى بالاي نەورويى بۆ دۇنباۋنەۋەيە لە تېگەشېنتىكى ھەمەلايەنە بۆ فېرېۋون و وانەگوتنەۋە لە دەرەۋەى سنور و و لاتان و پىۋەست بە لايەنە پىۋەندىدارەكانەۋە. پىرۇسەكانى دۇنيايى جۇرى دەرەكى رېگە بە سېستېمى خويندنى بالاي نەورويى دەدات بۆ خىستە روى كوالىتى و شەفەقىيەتى زىاتىر، ئەمەش دەپىتە ھۆى دروست كرىن و بونىاتنانى تەمەنەى ھەمەلايەنە ۋە باشتر داننان يان ئىعتىرافكرىن و يەكسانكرىنى بىروانامەكان و پىرۇگرامەكان و تەۋەرە پىۋەندىدارەكانى دىكەۋە.

رېبەرى دۇنيايى جۇرى نەورويى لەلايەن دامەزراۋەكانەۋە بەكار دىت ھەرۋە ھا لەلايەن ئازانسەكانى دۇنيايى جۇرى بەكار دىن ۋەك نوسراۋىكى سەرچاۋىيى بۆ سېستېمى دۇنيايى جۇرى دەرەكى. جگە لەۋەش، ئەمەش بەكار دىت لەلايەن تۆمارى دۇنيايى جۇرى (ئى كىۋ ئەۋ ئار) كە بەر پىرسە لە تۆمارى دۇنيايى جۇرى ئازانسەكان و دەبىت پابەندى رېبەرى دۇنيايى جۇرى يەكەتى نەورويى بن.

مۆدېولى 5: دۇنيايى جۇرىي ناۋخۆى (مونەسىق): زانكۆى نۇسلىق

پىۋىستە دامەزراۋەكانى خويندنى بالاي سېستېمى يان پولىسىيان ھەيىت بۆ دۇنيايى جۇرى و ئەۋ سېستېمەش ئاشكرا و ئىعلان بىكرىت و بەشېك بېت لە ستر ائىزىيەتى بەر پىۋەردىن. سېستېمى و پىرۇسەكان كۆلەكەى سەرەكىن بۆ سېستېمى دۇنيايى جۇرى دامەزراۋەكى كە بەشېك بېت لە خولگەى بەر پىۋەندىۋونى بەر دەۋام و ئەمەش ھەموۋى پىكەۋە دەبىت بەھۆى شەفەقىيەت لەۋ دامەزراۋەكىدا. سېستېمەكانى دۇنيايى جۇرى ئەۋ كاتە زۆر كار يىگەر دەبن كە رەنگدانەۋەى پىۋەندى نىۋان تۈيۋىنەۋە و فېرېۋون و وانە گوتنەۋە بن ۋە لەچۋارچىۋىسىياسەتى نىشتمانى و لاتەكەدا دار پىزرا بن بەجۋرىك بگۈنجىت لەگەل سېستېمى دامەزراۋەكە ۋە ئەۋ رېچكەيەى كە دەكرىتە بەر بۆ بەدەيىننى. ستاندارد و رېبەرى نەورويى بۆ دۇنيايى جۇرى ناسراۋە بە (ئى ئىس جى) بەكار دىن لەلايەن دامەزراۋەكانەۋە ۋەك سەرچاۋەيەكى بەيىز بۆ سېستېمى دۇنيايى جۇرى ناۋخۆى زانكۆكان و دامەزراۋەكانى خويندنى بالاي.

مۆدبولى 6: فېربونى مۆبىلىتى (ئالوگۇرىيىكرىدن) : مونەسىق: زانكۆى مورسىا

ۋەك بەككەك لە كارە سەرەككەكانى بۆلۇنبا پروسىس لىرنىن مۆبىلىتى بان فېربونى مۆبىلىتى باشتىكرىدى ھەماھەنگى ئەكادىمىيە لە دەرەھە سەرەكان و دانپىدانانى ھاوبەشە بۆ ماۋەى خويندىن و ئەو پىروانامانەى كەلە دەرەھە بەدەست دىن. فېربونى مۆبىلىتى دەرەھەتەك دەدات بە خويندىكاران بۆ گەشەپىندانى تۋانستى بەبەھا و ھەراوانتركرىدى ئاسۋى فېربونىيان ئەۋىش بە درىژە پىدان بە خويندىن لەدەرەھەى و لات و ۋەرگرتنى راھىنان لەدەرەھەى زانكۆكانى خۇيان. سەفەر كرىدى بۆ مەبەستى خويندىن لە دەرەھە پان بۆ مەبەستى راھىنان گىرنگىزىن ھۆكارە بۆ گەشەپىندانى تۋانستى پىشەبى و كۆمەلەبەتەى و ئاشنابون بە كەلتورەكان. ھەرەھا سەفەر كرىدى و دونىابىنىن و خويندىن لە دەرەھە باشتىزىن ھۆكارە بۆ زىاتىكرىدى دەرەھەى دامەزراندىيان و دۆزىنەھەى ھەلى كار. ئەو خويندىكارانەى خويندىن بالە كە لەبەر نامەى مۆبىلىتى دەچنە دەرەھە و بەشەكى خويندىكەمبان لە زانكۆبەكى دىكە و لاتىكى دىكە دەخوئىن دەرەھەى دامەزراندىيان زىاتىر دەبىت بەتايىبەتەى لەدەۋى سالى بەكەمى تەخەرەج كرىدىيان.

بۆ ئەھەى ئاسانكارى بىكرىت بۆ مۆبىلىتى و دانپىدانانى پىروانامەى بەدەست ھاتو لەدەرەھە ھەرسى لاپەنى پەبەندىدار - خويندىكار و ئەو دامەزرەھەى كە خويندىكار دەنەزىتە دەرەھە مەلەگەل ئەو دامەزرەھەى كە خويندىكار كە ۋەرەگرتى پان ئەو رىكخراۋە پان دەمەزرەھەى كە خويندىكار ۋەرەگرتى پىنۋىستە سەرەنا رىككەھون لەسەر ئەو پىرۇگرامەى كەلە دەرەھە دەخوئىزىت. لەم مۆدبولىدا باس لە راۋبۇچۇن و ئەزمونى ئەو خويندىكارانە دەكرىت كە سوۋدىيان لەپىرۇگرامى مۆبىلىتى ۋەرەگرتە.

چەند چالەكەكى دىكە

1. گىتوگۆى سەرەھىل (ئۇنلاين)

ئەم گىتوگۆيانە ئامانجىيان دروستكرىدى چەند كاتىكە بۆ دىالوگ و لەبەكتىر تىگەشتىن لەنەۋان زانكۆ كوردى و زانكۆ ئەۋرۋىبەكانى بەشدارى ئەم پىرۇژىيە ھەرەھا گىتوگۆ و مەكتىر تىگەشتىن لە نەۋان زانكۆ كوردىبەكان خۇياندا. پىنۋىستە ئەم گىتوگۆيانە لەلەيەن كەسكى كار ئاسانكارى مۆدبىرەمىتەر رىكخىزىت و ھەتەكىز بەخەنە سەر چەند تەۋەرىكى زۆر دىيارى كراۋ دەرەھە تەۋەرە سەرەككەكانى ئەم كۆرسى سەرەھىلە پان (موۋكە) ۋەلەسەر پلاتفۇرمى زووم رىككەمخىزىن و جىبەجى دەكرىت.

ئامانجى سەرەكى ئەم گىتوگۆ سەرەھىلە بۆ ۋەلامدانەھەى پىرسىيارەكان و رەۋىنەھەى گومانەكان و پىشكەشكرىدى روونكرىدەھەى زىاتىر كەلەۋانەبە لەلەيەن ئەكادىمىيەپانى بەشدارىۋى زانكۆ كوردىبەكانەھە دروست بىن دەۋى ئەھەى كەمۆدبولىكان تەۋاۋ دەبن.

بۆ باشتىر ئىدارەكرىدى بەر تەۋەبىردى كات و رىكخىستى دانىشتەكان بەشەھەى سەرەھىل (ئۇنلاين) ئىمە بەشدارىۋان دابەش دەكەبەنە سەر 3 سى گروپ ھەرەھا بەتەكەلكرىدى ھەموو پىرۇفەلە بەشدارىۋەكان ئەۋەش بۆ ئەھەى تىروانىنىكى گىشتىگر ھەبىت دەرەھەى ئەو تەۋەرەھەى كە باس دەكرىن لە چەندىن گۆشەنىگەى جىۋاۋ و پەلەى ۋەزىفەى جىۋاۋ ۋە باسىيان لىۋەدەكرىت.

ئەم دانىشتە سەرەھىلە كە تايىبەن بە پىرسىيار و ۋەلام لەنەۋان مۆدبولى جىۋاۋ ھەكاندا رىككەمخىزىن:

- بەكەم دانىشتىن و گىتوگۆى سەرەھىل دەۋى ئەھەى كە سى مۆدبولى بەكەم كۆتايى ھات
- دوۋەم دانىشتىن و گىتوگۆى سەرەھىل دەۋى ئەھەى كە ھەموو مۆدبولىكان كۆتايىيان ھات.

لهروژانی پینحشممان ریکدهخرین وه سی گروپی جیاواز دهبیت. همرگروپیک بهک کاتزمیری دهبیت که تیایدا راهینهره کوردیهکان پرسیارمکانی خویان ناراسته ی هاووله نهوروپیهکان دهکن و نهوانیش وه لامیان ددهنهوه.

بۆ کارناسانکاری نهه پرۆسهیه له کوتایی همر مۆدیولیکدا بهشداربووه کوردیهکان ههموو پرسیارمکان و گومانهکان و پرسه گرنهکان کۆدهکنهوه بهتاییهتی نهه تهوهرانهی که پئویستیان به پروونکردنهوهی زیاتر ههیه وه پرسیارمکان و تهوهر مکان دهنوسن لهسهه بلاکبۆردی راهینهکه له ناو پلاتفۆرمی موودلی یونیمید که تیایدا کۆرسه گهوره کراو مکانی سهه هیل (مووک) پینشکمهش دهکرین. زانکۆی زاخۆ که یاریدهدهری هاوبهشی ۆرکیاکجی 4 ه رابهرایهتی نهه پرۆسهیه دهکات وه ههماههنگی یان تهنسیقی نهه نهه که دهکات لهگهڵ زانکۆ هاوبهشه کوردیهکانی دیکهدا، نهویش به ریکخستننهوهی وه پهکخستننهوهی پرسیارمکان و دابهشکردنیان بهی ی تهوهر سهه مکیهکان بۆ دوورکوتنهوهلهوهی که پرسیار ی دوبارههوه بوونی ههبیت. نهههش دهبیته هۆی باشتر بهر نهوهردنی دانیشتنی گفتوگۆیهکان که بهشیهوهی سهه هیل نههجام دهریت لهگهڵ ههرسی گروپی بهشداربوو.

